
Saknr: 2020/41440-1
Saksbehandlar: Kathrin Jakobsen

Saksgang

Utval	Utv.saknr.	Møtedato
Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon		12.03.20
Hovudutval for opplæring og kompetanse		10.03.20

Regional kompetansepolitikk - status og vegen vidare

Forslag til vedtak

1. For Vestland fylkeskommune er den regionale kompetansepolitikken eit viktig satsingsområde. Denne omfattar fleire politikkområde; Utdanningspolitikk, nærings- og arbeidsmarknadspolitikk og integrerings-/inkluderingspolitikk og som må løftast høgt i Vestland fylkeskommune.
2. Vestland fylkeskommune skal sikre at det blir etablert strukturar og utvikla tilbod på kompetansefeltet som dekkjer alle delar av Vestland fylke.
3. Det vert viktig å arbeide vidare med å påverke nasjonale myndigheiter til å overføre forvaltinga av stønadsmidlar til kompetanseutvikling regionalt til fylkeskommunane.

Samandrag

Gjennom regionreforma har fylkeskommunane fått eit større strategisk ansvar for den regionale kompetansepolitikken. Saka gjev ein gjennomgang av korleis Hordaland og Sogn og Fjordane har arbeida med dette feltet frem til samanslåinga. Dei tre hovudområda for det regionalpolitiske arbeidet er plan/strategiarbeid, partnerskapsarbeid og kunnskapsgrunnlag. Til sist i saka vert det gjeve ei skildring av vegen vidare for Vestland fylke på dei ulike områda innanfor kompetansepolitikken.

Bård Sandal
fylkesdirektør

Kathrin Jakobsen
seksjonssjef

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor ingen handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Kompetansepolitikken er ikkje eit eige politikkområde, men omfattar både utdanningspolitikk, som primært er retta mot tilbodssida i arbeidsmarknaden (utdanningsinstitusjonane) og næringspolitikk, som primært er retta mot etterspurnadssida i arbeidsmarknaden (arbeidslivet). Avdeling for opplæring og kompetanse og Avdeling for innovasjon og næringsutvikling vil jobbe tett saman for å sikre ein god balanse mellom tilbod og etterspurnad etter kompetanse og arbeidskraft i Vestland fylke. Integrerings-/inkluderingspolitikken er eit anna politikkområde som må koplust på dette arbeidet. På denne måten kan ein sikre at arbeidet med å utvikle kompetansen til dei som står utanfor arbeidsmarknaden blir tilpassa arbeidslivets behov slik at dei kan vere relevante for framtidens arbeidsliv.

Regjeringa har sett kompetansepolitikken høgt på dagsorden. I den nasjonale kompetansestrategien som blei vedtatt i februar 2017 blei det presisert at fylkeskommunane sitt kompetansepolitiske ansvar og samordningsrolle skulle styrkast og at det skulle leggjast betre til rette for regionalt samarbeid mellom ulike kompetanseaktørar. Dette var i tråd med tilrådingane frå OECD. Då OECD i 2014 skulle peike på dei viktigaste utfordringane Noreg har på kompetansefeltet, var manglande ansvarleggjering av det regionale nivået i kompetansepolitikken ei av dei utfordringane dei trekte fram. Det følgde likevel ikkje midlar med denne oppgåva då den blei lagt til fylkeskommunane.

Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet tok i 2016 initiativ til et nasjonalt pilotprosjekt om regional kompetansepolitikk. Hordaland fylkeskommune var koordinator for dette prosjektet, som hadde som mål å styrke fylkeskommunane sitt arbeid med å utvikle regionale kompetanseplanar. Prosjektet skulle også komme med forslag til god praksis. Sluttproduktet frå prosjektet var med anna eit forslag til 3 felles pilarar som den regionale kompetansepolitikken skulle kvile på:

- 1) Ein regional kompetanseplan/-strategi
- 2) Eit regionalt kompetanseforum
- 3) Eit oppdatert kunnskapsgrunnlag

Føremålet med dette var å gjere den regionale kompetansepolitikken gjenkjenneleg på tvers av fylka og vise nasjonale styresmakter at fylkeskommunane var rusta til å ta den nye samordningsrolla. Fylkesrådmannskollegiet vedtok dette forslaget einstemmig i 2018. Alle fylkeskommunane har med dette forplikta seg til å etablere desse tre pilarane.

Både Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommune har etablert dei tre pilarane, men har jobba noko ulikt innafor denne ramma. Det er viktig å løfte dette politikkområdet høgt i Vestland fylkeskommune og vidareføre det gode arbeidet som er gjort i begge fylka, samstundes som det må gjerast nye grep.

Status

Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommune har hatt ulike tilnærmingar til kompetansepolitiske arbeidet på grunn av ulike strukturar og ulikt utfordringsbilete.

Pilar 1: Ein regional kompetanseplan/-strategi

Hausten 2017 vedtok fylkestinget i Hordaland fylkeskommune ein regional plan for kompetanse og arbeidskraft. Det overordna målet var å få ein betre balanse mellom tilbod og etterspurnad etter kompetanse og arbeidskraft i den regionale arbeidsmarknaden.

Eit gjennomgåande prinsipp i planen var at arbeidslivets behov skulle vektleggjast i større grad enn før.

Planen har tre satsingsområde med tilhøyrande mål:

1. Nye krav til kompetanse:
Mål: Arbeidslivet i Hordaland skal ha naudsynt kompetanse for å kunne møte framtidige omstillingsbehov
2. Tilstrekkeleg og relevant arbeidskraft:
Mål: Arbeidslivet skal ha tilgang til tilstrekkeleg og relevant arbeidskraft for å kunne oppretthalde drifta og ekspandere etter behov:

3. Karriererettleiing:

Mål: Innbyggjarane i Hordaland skal ha tilstrekkeleg tilgang til profesjonell, offentlig og gratis karriererettleiing, med vekt på karrierelæring, i den livsfasen dei er i.

I Sogn og Fjordane var kompetanse ein integrert del i Verdiskapingsplanen. I tillegg er det utarbeidd ein regional kompetansestrategi med følgjande innsatsområde:

1. Verdiskaping:
 - Etablere eit regionalt partnerskap i arbeidet med å identifisere potensialet for fellessatsingar innan digitalisering i kommunal sektor i regi av IT-forum.
2. Arbeidskraftbehov:
 - Manglande kapasitet og kompetanse i arbeidsstyrken i Sogn og Fjordane, både på kort og lang sikt.
3. Utdanningsstrategiar
 - Legge til rette for heile og attraktive utdanningsløp som gjer at kompetansen og arbeidskrafta i større grad blir i Sogn og Fjordane.
 - Styrke rekrutteringa til real - og yrkesfagutdanningar.

Pilar 2: Eit regionalt kompetanseforum

I regional plan for kompetanse og arbeidskraft i Hordaland var det viktigaste strategiske grepet å få til eit forplikande samarbeid mellom næringslivet, offentlig sektor og utdanningsaktørane. I planen blei det sett som krav at samarbeidsmodellen skulle ivareta geografiske forskjellar, involvere dei viktigaste bransjane og sektorane og bygge vidare på etablerte samarbeidskonstellasjonar.

Det resulterte i etableringa av Kompetanseforum Hordaland, lokale kompetanseforum i fem delregionar og kontaktpunkt i dei viktigaste sektorane og bransjane. Kompetanseforum Hordaland skal følgje opp kompetanseplanen og handlingsprogrammet. Dei lokale kompetanseforuma skal fange opp kompetansegap i eigen region, jobbe med heilskapleg karriererettleiing og fleire læreplassar og lærebedrifter. I utgangspunktet skal dei søkje å løyse utfordringane lokalt med dei virkemidlane dei har tilgjengeleg, viss ikkje kan dei legge dei fram for Kompetanseforum Hordaland. Kontaktpunkta i utvalde bransjar er aktørar som allereie har eit nettverk og ei kontaktflate, som til dømes næringsklyngene.

I Sogn og Fjordane var det den regionale partnerskapen for næringsutvikling som fylte funksjonen til eit regionalt kompetanseforum og dei kompetansepolitiske målsettingane i Verdiskapingsplanen. I tillegg var IT-forum Sogn og Fjordane ein viktig samordningsarena for kompetanseutvikling knytt til digitalisering. Rolla deira var lokalt og regionalt å vere i fremste rekke i å nytte IT i næringsliv, offentlig sektor, opplæring og utdanning. Dette nettverket har hatt aktive arbeidsgrupper på breiband, velferdsteknologi, oppvekst og utdanning.

Pilar 3: Eit oppdatert kunnskapsgrunnlag

I Hordaland vart det i 2018 etablert eit statistikkutval leia av Hordaland fylkeskommune og med representantar frå utdanningsinstitusjonane og NAV. Hovudoppgåva til statistikkutvalet er å lage ei årleg samanfatning av tilgjengeleg statistikk og analysar for å skildre kompetansebehovet og utfordringar i regionen. Med utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget gir dei lokale samarbeidsarenaene og bransjekontaktane innspel til Kompetanseforum Hordaland om kva dei vurderer er kompetansebehova i deira region eller bransje. Kompetanseforum Hordaland nyttar dette til å definere kva som er dei viktigaste kompetansebehova og utdanningsaktørane i forumet tek dette med seg inn i planlegginga av utdanningstilboda for neste skuleår.

Sogn og Fjordane fylkeskommune har kjøpt inn analysar frå Telemarksforskning for å skildre utfordringane i fylket. Dette er lagt til grunn for utarbeiding av ein eigen kompetansestrategi.

I Hordaland blei det utarbeidd eit eiga handlingsprogram til den regionale kompetanseplanen. Nedanfor er nokre døme på kva som er gjort innafor dei tre satsingsområda:

Nye krav til kompetanse: For å fremje ordningar for å identifisere kompetansebehov i arbeidslivet som grunnlag for utvikling av etter- og vidareutdanning og nye utdanningar, har Hordaland fylkeskommune deltatt i to EU-prosjekt med dette som tema:

- Right skills for the right future (RIGHT) : Avdekke og fyller kompetansebehov i små og mellomstore bedrifter i blå næringane og energinæringane og utvikle ein politikk som gjer at ein kan jobbe systematisk med dette i tida framover

- Alliance for Batteries Technology, Training and Skills (Albatts): Utvikle kompetanse i verdikjeda for batteriproduksjon.

Kompetanseforum Hordaland vedtok i 2018 å gjennomføre eit pilotprosjekt for å utvikle etter- og vidareutdanningstilbod i regionen innan digital kompetanse. Prosjektet har fått 2,6 millionar kroner i støtte frå Kompetanse Norge til å gjennomføre prosjektet.

Tilstrekkeleg og relevant arbeidskraft: Det er etablert eit årshjul for arbeidet med dimensjonering av utdanningstilboda i regionen. I 2019 vart fokus retta særskild inn mot behov for kompetanse og arbeidskraft innan helse og omsorg, behov for fleire fagarbeidarar og behov for digital kompetanse.

Seks vidaregåande skular har delteke i eit pilotprosjekt med yrkesfagskoordinatorar med mål om tettare samarbeid med arbeidslivet. Det er etablert 112 samarbeidsavtaler mellom desse skolane og bedrifter i regionen.

Karriererettleiing: Kompetanseforum Hordaland har vedtatt å etablere ei arbeidsgruppe for å samordne karriererettleiingstenestene på ulike utdanningsnivå, karriererettleiing for vaksne og i NAV i tråd med et felles nasjonalt kvalitetsregelverk for å sikre ei gjenkjenneleg karriereteneste gjennom heile livsløpet.

I Sogn og Fjordane har partnerskapen prioritert følgjande tiltak innafør dei tre satsingsområda:

Arbeidskraftsbehov: Analyse på overordna nivå m.o.t. kompetanseutfordringar på kort og lang sikt.

Verdiskaping: Delfinansiering av innovasjonsstruktur i Årdal, Eid og Måløy for å styrke næringsmiljø m.o.t. FoU og innovasjon.

Utdanningsstrategiar:

- Campusutvikling Sogndal og Førde
- Fagskule: Digital undervisning for dei som ønskjer å kombinere arbeid med utdanning.
- Fag- og yrkesopplæring: Eige mål og strategidokument for vidaregåande skule.
- Etter- og vidareutdanning: Fagskulen arbeider med å integrere utvikling av bransjeprogram i sin utdanningsstrategi.
- Utvikle «Gloppen-modellen» som eit opplæringstilbod særskild tilrettelagt for vaksne minoritetsspråklege, der ein kombinerer skule med praksis.
- Teknologifaget i grunnopplæringa: Samarbeid med Campus Førde verftet (Reodorklubb) og Sunnfjord kommune
- IT-utdanning ved Høgskulen på Vestlandet

Vegen vidare

Vestland fylkeskommune vil etablere ein samarbeidsmodell for Vestland etter same mønster som i Hordaland, sjå vedlagte skisse. Kompetanseforum Vestland skal ha sitt første møte 6. mars. Forumet vil bli leia i fellesskap av fylkesdirektør for opplæring og kompetanse og fylkesdirektør for innovasjon og næringsutvikling. Øvrige medlemar vil vere Universitetet i Bergen, Høgskulen på Vestlandet, Norges Handelshøyskole og Fagskolen, representert ved rektorane, og NHO, LO, KS, Helse Bergen/Førde og NAV representert ved øvste leiing.

Det skal etablerast lokale kompetanseforum som skal dekkje alle delar av Vestland fylke. Regioninndelinga er i endring. Vestland fylkeskommune vil gå i dialog med lokale aktørar for å finne ei mest mogleg føremålstenleg inndeling. Kontaktpunkt i dei viktigaste bransjane og sektorane vil bli vidareført. Her vil ein søkje å supplere med fleire kontaktpunkt for å sikre god involvering frå heile fylket.

Tidlegare IT-forum Sogn og Fjordane er blitt til IT-forum Vest. Gjennom eit utvida regionalt samarbeid mellom næringsliv, offentlege aktørar og FoU-miljø, skal IT-forum Vest forsterke rolla som ein viktig utviklingspartner i det nye Vestland. I fortsetjinga er det viktig å få til eit godt samspel mellom Kompetanseforum Vestland og IT-forum Vest.

Framtidsfylket er eit samarbeidsprosjekt mellom bedrifter og det offentlege i Sogn og Fjordane for å rekruttere menneske med høgare utdanning til fylket. Frå 2020 omfattar dette også Hardanger-regionen.

Karriere Vestland blei etablert 1. januar 2020, som skal gje karriererettleiing til den vaksne befolkninga i Vestland, 19+. Karriere Vestland vil ha ei leiande rolle i å samordne karriererettleiingstenestene i fylket på dei ulike utdanningsnivåa og i NAV.

I arbeidet med regional planstrategi skal det vurderast om det er behov for ein regional plan for kompetanse i Vestland fylke, eller om dette feltet skal integrerast i andre regionale planar. Det som er viktig er at kompetansepolitikken som er ei overbygging av fleire politikkområde, blir løfta opp og ikkje får ei slagside mot ein enkelt sektor.

Eit oppdatert kunnskapsgrunnlag er viktig både i planprosessen og i oppfølginga av planen. Vestland fylkeskommune har prioritert dette arbeidet og har allereie opparbeidd modellar og arbeidsmåtar som gjer at vi vil få eit best mogleg kunnskapsgrunnlag ut frå det som er tilgjengeleg av statistikk og analysar.

Nasjonale myndigheiter har sett av 130 millionar kroner til gjennomføring av ei kompetansereform i arbeidslivet for at fleire skal kunne stå i jobb lenger. Alle desse midlane blir forvalta nasjonalt av Kompetanse Norge og Diku. Kunnskapsdepartementet har gitt fylkeskommunane i oppgåve å mobilisere bedrifter og kommunar til å søkje på dei nasjonale midlane. Det er viktig at Vestland fylkeskommune tydeleg gjev uttrykk ovanfor nasjonale myndigheiter at delar av desse midlane må forvaltast av fylkeskommunane. Fylkeskommunane har betre føresetnader for å gjere denne jobben gjennom etableringa av dei tre pilarane for den regionale kompetansepolitikken og tett kontakt med arbeidslivet. Dette har Hordaland fylkeskommune tatt til orde for i ei høyringsuttale til NOU 2019:12- Lærekräftig utvikling Livslang læring for omstilling og konkurransevne. Regjeringa vil våren 2020 leggje fram ei stortingsmelding om kompetansereforma.

Som del av regionreforma har fylkeskommunane fått overført ansvaret for BIO-midlane (Bedriftsintern opplæring) frå NAV. Vestland fylke har fått overført 5,5 millionar kroner i 2020 til dette føremålet. Vidare har Kommunal- og moderniseringsdepartementet sett av midlar i statsbudsjettet til ein kompetansepilot som fylkeskommunane kan søkje midlar til, på til saman 16 millionar kroner over tre år. Fylkesdirektør innovasjon og næringsutvikling vil leggje fram ei politisk sak for kvar av desse ordningane i hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon og hovudutval for opplæring og kompetanse i løpet av våren.

I tillegg til nasjonale midlar kan fylkeskommunane og andre regionale aktørar søkje prosjektmidlar frå EU sitt opplæringsprogram Erasmus+. Programmet kan finansiere alt frå mobilitetsprosjekt, der elevar, studentar, lærarar, men også lokale tverrfaglege grupper med representantar frå næringsliv, kommune og vidaregåande skule kan reise ut og lære av andre regionar i Europa, til strategiske partnerskapsprosjekt og sektoralliansar med betydelege stønadssummar. Dette bør vere ei prioritert oppgåve for Vestland fylkeskommune.

Vedtakskompetanse

Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon og hovudutval for opplæring og kompetanse.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Ikkje relevant

Klima: Ikkje relevant

Folkehelse: Det er godt dokumentert samanheng mellom utdanning og folkehelse.

Regional planstrategi: Regional kompetanseutvikling vil vere eit tema i arbeidet vidare med regional planstrategi.

Konklusjon

Med regionreforma har fylkeskommunen fått eit større strategisk ansvar for den regionale kompetansepolitikken. Vestland fylke med sin næringsstruktur, geografi og befolkningssamansetting har andre behov og utfordringar enn mange andre fylke. Gjennom ein offensiv kompetansepolitikk kan Vestland fylkeskommune sikre at ein finn regionale løysingar som

er tilpassa dei behova og utfordringane vi har i dei ulike delane av fylket. Alle fylkeskommunane har forplikta seg til å basere kompetansepolitikken på tre pilarar; ein regional kompetanseplan/-strategi, eit regionalt kompetanseforum og eit oppdatert kunnskapsgrunnlag. Dette politikkområdet må difor løftast høgt i arbeidet med regional planstrategi der ein ser utdanningspolitikk, næringspolitikk og inkluderings- og integreringspolitikk i samanheng. Kompetanseforum Vestland, som er sett saman av sentrale aktørar i fylket innafor alle desse felte og leia av fylkeskommunen, har som oppgåve å samordne og drive dette arbeidet framover.